لە كۆڵۆمبیا كاتێك كارەكەرێكی ماڵان و گەریلایەك خەون دەكەن بە راستی!… عەلی مەحمود محەمەد

كۆڵۆمبیا یەكێك لە وڵاتانی ئەمەریكای لاتینە, روپێوەكەی 1141748 كم چوار گۆشەیە, ژمارەی دانیشتووانی 51049498 كەسە, داهاتی نەتەوەیی 295 ملیار و 610 ملیۆن دۆلارە, داهاتی تاكی 5752 دۆلارە لە ساڵێكدا.
كۆڵۆمبیا دووەم وڵاتە رێژەیەكی بەرز سپی پێستی تێدا نیشتەجێ بووە لە ئەمەریكای لاتین, دەگاتە 37%, وە 6,68%ی هاوولاتیانی ئەفریقین, دانیشتوانی رەسەن تەنها 4,31% ولات پێك دەهێنن, 49%شیان تێكەڵەن.
لە نیو سەدەی رابردوو ئاشتی لە گەڵ گەریلاكان و شەڕی چەكداری كێشەی سەرەكی خەڵك بوو لە كۆڵۆمبیا, جەمسەری بەندی هەڵبژاردنیان دیاری دەكرد, ئاخر 260000 هەزار كوژراو حەوت ملیۆن ئاوارەی لێكەوتەوەو لە دوای پرۆسەی ئاشتی ساڵی 2016 ی نێوان گەریلا ماركسیستەكانی فارك و حكومەتی كۆڵۆمبی بارودۆخ گۆڕا, داخوازی دیكە هاتە پێشەوە وەك نا یەكسانی, گەندەڵی, مافی ژنان, مافی كەمایەتیەكان, پاراستنی ژینگە…. ئەمانەش پێویستیان بە هێزی چەپ بوو بسیان بكات و كاریان لەسەر بكات, لێرە بەدواوە چەپ گرێدراو نییە بە خەباتی چەكداری و كاری زەبرو زەنگەوە, بەڵكە گرێدراوە بەو كێشە هەنووكەیانەی ئاماژەمان پێیان دا.
جاران حوكم بۆ راست, چەك و جەنگەڵ و لادێ و شاخیش بۆ چەپ بوو , چەپیان بە قاچاخچی مادەی هۆشبەر دەناساند, كەچی خەباتی چەكداری چەپ یەكێك لە هۆكارەكانی لە دژایەتی ئەوانەوە لە دایك بووە “لە ساڵی 1964ەوە لە خەبات بۆ چاكسازی كشت و كاڵ (دابەشكردنی زەوی) هۆكاری سەرەكی دەست دانە چەك بووە”
, جەنگ لە دژیان فارك دەستی پیكرد, ئەو قاچاخچیانە بۆ راستەكان هێز بوونە هەمیشە.
ئۆلیگارشیەكانی كۆڵۆمبیا بە خوێن و مادەی هۆشبەر 203 ساڵ حوكمیان كرد, كۆڵۆمبیا تاكە دەوڵەتی كیشوەرەكەیە كە تا ئێستا هەڵبژاردن تیایدا لە نێوان راست و راست بووە, لە ئێستا بە دواوە كایەكە گۆڕا بۆ چەپ و راست, خەڵك لە فەرمانڕەواییەوە چەپ تاقی دەكاتەوەو لێرەوە چەپی پراتیكی و زاهید دەیباتەوە, لە خەباتەوە دەچنە قۆناغی تاقیكردنەوە, قۆناغێكی مەترسیدارترە لە خەباتی چەكداری.

ئەنجامی هەڵبژاردنی نیشانەی تێکشکانی سستەمی حیزبی پێشوو بوو, گۆڕان بوو بەرەو چەپ, نابێت ئەوەشمان لە بیر بچێت راپەڕینی خەڵك ساڵی پار, پشتی بزاڤی ئۆربیسمۆی راستگەرای کۆنەپەرستی شکاند, لێ کۆڵۆمبیا وڵاتێکی پارێزگارە گۆڕانکاری رادیکاڵی قەبوڵ ناکات, وە راگەیاندنیش بە دەست راستەکانەوەیە, یان ئەوەتا ئاراستەی پەمبەیی وەربگرن, یان ئەزموونی رابردووی هندۆراس و پاراگوای دووبارە بکەنەوە بە کودەتا, یان وەك ئێستای پیرۆ سەرۆك پیدرۆ کاستیلۆ دەستی بەستراوە و تا ئێستاش نەیتوانیوە کابینەیەکی حکومەتی یەکگرتووی تەواوی هەبێت, چوار جار سەرۆك وەزیرانی پێ گۆڕاوە, ئۆلیگارشییە پارێزگارەکان جوڵەیان پێ بڕیووە, بە کەمایەتی ناو پەرلەمان و ئەنجومەنی پیران وەك پیرۆ زیاتر لەم ئەزموونەوە نزیکە.

لە کۆڵۆمبیا دەسەڵاتی شاراوە هەیە, پێك دێت لە بازرگانانی مادەی بێهۆشکەر, سەرمایەدارو خێزانە راستڕەوە دەوڵەمەندەکان, سەرباری سوپاو ئەمەریکا و کەنیسە و هەردوو پارتە حوکمڕانەکانی پێشوو, کۆی ئەمانە دەسەلاتێکی مەزنیان هەیە, لە سەروی هەمووشەوە راگەیاندنی بەهێزیان هەیە, ئەمانە بەرەو رووی گۆڕانکارییەکان دەبنەوەە, هەوڵ بۆ تێکشکانی کەسایەتییەکان دەدات, لە 7 ئۆگستەوە جەنگەکە دەست پێ دەکات, ئاخر سەرکەوتن بۆ کارە, ئەوان رێگا لە کارەکە دەگرن بۆ گەیشتنەوە بە دەسەلات.

نابێت لە بیرمان بچێت بە یاسا بانکی ناوەندی پارێزراوە لە دەست تێوەردانی حکومەت و دادگای دەستووریش یەکلا کەرەوە و دەسەڵاتدارە, ئەمانیش وەك لوغمن رێگا دەگرن لە گۆڕانکاری ریشەیی.

حاڵی نایەکسانی

کۆڵۆمبیا نایەکسانی تیایدا بە پێوەری جینی 0,504 ە, کە ئەمەش رێژەیەکی بەرزە, ئەگەر یەك بێت واتا سەرمایەی وڵات لە دەستی کەسێکدا کۆبێتەوە, بەڵام ئەگەر سفر بێت یانی یەکسانی تەواو هەیە, سەروەت و سامانی وڵات بە یەکسانی تەواو بەسەر تاکەکانی کۆمەڵگا دابەشکراوە”, کۆڵۆمبیا لە ئەمەریکای لاتین دووەم وڵاتی نا یەکسانە دوای ولاتی بەرازیل و حەوتەمیشە لە جیهان .

لە ساڵی 2021 دا رێژەی هەژاری لە کۆڵۆمبیا گەیشتە 39,3% ی هاوولاتیان , ژمارەیان 18,9 ملیۆن کەس بوو لە کۆی ژمارەی دانیشتووان.

10%ی هەرە دەوڵەمەندترینی هاووڵاتیان 58%ی داهاتیان بەر دەکەوێت,
10%ی هەرە دەوڵەمەندەکانی ولات خاوەندی 65%ی سامانی وڵاتن .1

2%ی ئاغاکان خاوەند 90%ی زەوی وڵاتن , 11% ی هێزی کاری وڵات بێکارن, زۆرترین کاری نا فەرمی لە ئەمەریکای لاتین لە کۆڵۆمبیایە.
لە شار رێژەی هەژاری نزیك 30%, لە لادێدا رێژەی هەژاری دەگاتە 65%, بەشی زۆری هاووڵاتیانی لادێ هەژارن, بۆیە ناوچەکانیان بۆتە ناوەندی دەستەو گروپی چەکداری چەپ و تەنانەت تاوانکاری راستگەرایی و مافیایی و باندی قاچاخچی جۆراو جۆر2.
رێکخراوی هاوکاری و گەشە دەڵێت ” یانزە نەوەی دەوڵەت تا 10%ی هەرە هەژارەکانی کۆڵۆمبیا بگەنە داهاتی مام ناوەند” هەرچەندە کۆرۆنا نا یەکسانی زیاتر کرد, ئەو ماوەیەشی گۆری و ئەو خەونەی درێژترەوە کرد 3.
25000 هاووڵاتی لە شاری بۆگۆتای پایتەخت خەریکی کۆکردنەوەی پاشماوەی دەوڵەمەندەکانن, کە رۆژانە کەمتر لە 5 دۆلار داهاتیانە, بەشی زۆریشیان لە شەقامەکان دەخەون, داهاتەکەیان تەنها بەشی جەمێك خواردنیان دەکات 4-

گرنگی کۆڵۆمبیا بۆ ئەمەریکا

کۆڵۆمبیا وڵاتێکی گرنگە, وەك شافێز وتەنی ئیسرائیلی دووەمە لە ناوچەکە, سیاسەتی ئەمەریکاو ناتۆ لە ئەمەریکای لاتین بەڕێوە دەباتو زیاتر لە 200 ساڵە پاشکۆی ئەمەریکایە.
ساڵی 1962 دوو ساڵ پێش ئەوەی فارك دەست بە خەباتی چەکداری بکات, کۆڵۆنێڵی ئەمەریکی ویلیام یاربۆرۆ لە میانی سەردانی کۆڵۆمبیای دا پێشنیاری دروستکردنی تیمی مەرگی کرد بۆ بنەبڕکردنی جوتیارە شیوعیەکان.
لە ساڵی 1963 ژەنەراڵ ئەلبەرتۆ رویزۆ نۆفۆوا, کە لە شەڕی کۆریا بەشداری کردبوو, پێشنیاری دروستکردنی دەستەی چەکداری مەدەنی کرد بۆ شەڕی شیوعیەکان لەناو کۆمەڵگاکانیان.
لە سەردەمی حوکمڕانی ئەلفارۆ ئۆریبی 7 August 2002 – 7 August 2010 ژەنەراڵ ماریۆ مۆنتا کە ئەمەریکا راهێنانی پێکردبوو, زیاتر لە 10000 خەڵکیان کوشت, بەشی زۆریان چەپ بوون, زۆرجار قوربانیەکان بەرگی گەریلایان دەکردە بەریان دوای کوشتنیان .
کۆڵۆمبیا شەریکی پەیمانی ناتۆیە, 9 سەربازگەی ئەمەریکای لێیە 5, سەرۆکی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا لە ئازاری ئەمساڵ کۆڵۆمبیای هاوپەیمانی سەرەکی لە دەرەوەی ناتۆ دیاریکرد. لەوەش زیاتر رۆیی و وتی: ئەمەریکای لاتین باخچەی پشتەوەی ئەمەریکا نییە , بەڵکە گۆڕەپانی پێشەوەی ئەمەریکایە 6.
لە مێژوودا پارێزگارە راستڕەوە دەسەلاتدارەکانی کۆڵۆمبیا پشتیوانی

دەزگا سیاسی و داراییەکانی ئەمەریکایان لە پشت بووە, نەخشەی ئەمەریکایان لە کیشوەرەکە بردۆتە پێشەوە , ئەگەر ئەمەریکای لاتین باخچەی پشتەوەی ئەمەریکا بووبێت و ئەوا کۆڵۆمبیا سەنگەری پێشەوەی ئەمەریکا بووە.
هەموو نەخشە سیخوڕییەکان دژ فەنزوێلا لە کۆڵۆمبیاوە ئاراستە کراوە, تەقاندنەوەی کارەبا و نەوت و ئاو تا ڕێکخستنی کودەتاو هەوڵی تیرۆر کردنی مادۆرۆ و هێنانی چەك و نانەوەی پشێوی, لە ئازاری 2008 شافێز راستی وت کە کۆڵۆمبیای بە ئیسرائیلی ئەمەریکای لاتین ناو برد7.
کۆڵۆمبیا بەرەی گەڕانەوەی راستەکان بوو بۆ دەسەڵات لە بەرازیل, ناوەندی دەست خستنە ناو کاروباری ولاتانی دیکەی وەك پیرۆ و ئیکادۆرو و پۆلیڤیا بوو لە ناوچەکە, تا ئێستا لە روی سیاسییەوە جێگیرترین ولاتی دۆستی ئەمەریکا بوو لە کیشوەرەکە وەلێ لە پڕ گۆڕا, تسۆنامی سور گەیشت پێی 8.
ئەندامێکی کۆنگرێسی ئەمەریکا لە پارتی کۆماری ماریا إلفیرا سالازار ” وتی من نیگەرانم لە ئەنجامی هەڵبژاردنەکانی کۆڵۆمبیا, بیترۆ دزو تیرۆریست و مارکسیی و داکۆکیکەری شافێزو کاسترۆیە 9.
هەرچەندە بایدن پیرۆزبایی کرد لە بیترۆ و وەلێ فەمانداری فلۆریدا رون دی سانتیس وتی بیترۆ تیرۆریستێکی مارکسییە کاری مادەی هۆشبەری کردووە, وەلێ رێك سکوت سیناتۆری فلۆریدا وتی بیترۆ سۆسیالستێکی چەپی توندرەوە 10.

خوێن لە کۆمەڵگا دەچۆڕێت, مەترسی خۆ کاندیدکردن

تا ساڵی 2010 خۆپالاوتن لە کۆڵۆمبیا بۆ چەپەکان خۆکوژی بوو, لەو مێژووەوە لە خۆکوژییەوە بووە مەترسی, ساڵی 1948 کاندیدی چەپ بۆ پۆستی سەرۆك کۆماری کۆڵۆمبیا خۆرخی ئەلیسیر گایتان تیرۆر کرا, لە هەڵبژاردنی ساڵی 1990دا هەر سێ کاندیدی سەرۆك کۆمار, کاندیدی لیبراڵ لویس کارلۆس و هەردوو کاندیدی چەپ برناردۆ جارامیلۆ ئوسا و بیزارۆ لیونگۆمیز تیرۆر کران.
لە میانی هەڵبژاردنی ساڵی 2018 دا میلشیا چەکدارە راستگەراکان رایان گەیاند, دەنگدەرانی بیترۆ ئامانجی سەربازین, لە هەندێك ناوچە نەیان هێشت دەنگ بدەن, لە هەموو خولەکانی پێشوودا بۆ چەپ هەروا بووە, لەم خولوشدا دووبارە بوەوە.
لەماوەی 8 ساڵ دەسەلاتی ئەلفارۆ ئۆربی لە نێوان 2002 بۆ 2010, زیاتر لە 6402 کەس لە لایەن سوپاوە کوژران, زۆریشیان دوای کوشتنیان بەرگی گەریلایان کردە بەریان, ئۆرۆبی باوکی لە لایەن گەریلا مارکسیستەکانی فارکەوە کوژرا, لە ساڵی 2016 لە هەڵمەتی

راپرسی بۆ ئاشتی دژ بە پرۆسەی ئاشتی وەستایەوە 11.
ساڵی 1988 لەسەردەمی تیرۆر کردنی چالاکوانانی چەپ و کۆمۆنیستەکان, ئەنجامی ڕێکەوتنی هەواڵگری لیوای چواری سوپاو کارتلەکانی بازرگانی مادەی هۆشبەر بوو لە مێدلین 12.
لە دوای پرۆسەی ئاشتی نێوان گەریلاکانی فارك و حکومەتی کۆڵۆمبیاوە 1321 کەس کوژراون لە رابەران و پارێزەرانی مافی مرۆڤ و گەریلاکان.
لە ساڵی 2020 دا زیاتر لە 120 سەرکردەی کۆمەلایەتی تیرۆر کرا, لە ساڵی 2021 دا 121 کۆمەڵکوژی ئەنجامدراوەو تەنها لەمساڵدا 47 کۆمەڵکوژی,94 رابەری کۆمەڵایەتی, 21 گەریلای فارك کوژران13.
لە ساڵی 1985 ەوە بۆ ساڵی 2018 دەرکەوت 5733 ئەندامی پارتی Unión Patriótica چەپگەرا کوژران, هاوکات 3000 سانديکايی تیرۆر کران,
تا ئێستا لە دوای پرۆسەی ئاشتییەوە لە ساڵی 2016 , 315 گەریلای فارك کوژراون 14.
لە ماوەی 8 ساڵدا 1163 چالاکوانی پارتی یەکێتی نیشتمانی Unión Patriótica چەگپەرایان کوشت, لە ناویاندا کاندیدی سەرۆك کۆمار, 13 پەرلەمانتار, 11 پارێزگار هەبوون 15.

ى إنديباز 1317 من القاده والمدافعين عن حقوق الإنسان الزين تم

گۆستافۆ بیترۆ جێگرەکەی کێن؟

غوستافو فرانسيسكو بيترو أوريغو لەدایك بووی 1960-4-19, لە خێزانێکی لادێی بە بنەچە ئیتاڵی هاتۆتە دنیاوە, کۆچی کردووە بۆ شار, بە منداڵی وانەی ئاینی کاسۆلیکی خوێندووە, سەرەتای هوشیاری سیاسی چەپی لەوێوە لە دایك بووە, کاتێك بینی باوکی بۆ مەرگی کوشتنی جیڤارا هۆن هۆن دەگریا.
لە گەنجی ناوەندێکی ڕۆشنبیری کردەوە بە نوی گارسیا مارکیز, وەلایەنگری لاهوتی ئازادیبەخش بووە 16.
لە ساڵی 1973 ەوە بە کاریگەری کودەتای شیلی لە لایەن بینۆتشەوە بەسەر حکومەتی چەپگەرای هەڵبژێردراو وە ساختەی هەڵبژاردنەکانی کۆڵۆمبیا ڕێگای مارکسیزم دەگرێت, لە تەمەنی 17 ساڵی لە ساڵی 1977 دەبێتە گەریلای گروپی چەپگەرای ئێم 19, بیترۆ لە ساڵی 1985 دەستگیرکراوە بە تاوانی هەڵگرتنی چەك بە نایاسایی 18 مانگ لە زیندان بووە. ئەو ناوی ئۆریالنۆی هەڵبژارد لە کاری نهێنی, کە قارمەنێکی ناو ڕۆمانی سەت ساڵ لە تەنیایی گارسیا مارکێزە.
پیترۆ پسپۆری سیاسی ناسراو, لە 20-12- 1991 ەوە ئەندامی پەرلەمانی کۆڵۆمبیا بووە دوو خول, وە وەك هاوکارێکی دیبلۆماسی بۆ مافەکانی مرۆڤ لە برۆکسل کاری کردووە, ساڵی 2010 وەك باشترین

ئەندامی ئەنجومەنی پیران و کەسایەتی سیاسی ساڵ دیاریکراوە, دکتۆرای لە ئابووری و مافی مرۆڤ هەیە, هاوکات پارێزگاری پێشووی شاری بۆگۆتای پایتەختی کۆڵۆمبیاش بووە 2014-4-31 تا 2015-12-23. لەم هەڵبژاردنە وێرشای هاوپەیمانی مێژوویی هاوکات کاندیدی کۆڕبەندی ساوپاولۆی چەپەکانی ئەمەریکای لاتینیشە.

جێگرەکەی فرانسیا مارکیز رەش پێستی بە بنەچە ئەفریقییە" کۆڵۆمبیا دووەم ولاتە لە ئەمەریکا لاتین رێژەی ئەفریقی لە خۆی دەگرێت ", لە 1ی دیسەمبەری 1981 لە گوندێکی ناوچەی کاوکا لە دایك بووە, لە دایك و باوکێکی کرێکاری کانەکان, لە 13 ساڵییەوە بۆتە چالاکوان لە بواری ژینگەو مافی مرۆڤ, لە ئازایەتی و بوێریدا نەیارانی زیاتر سەرسامن پێی, لە 16 ساڵی وازی لە خوێندن هێنا تا منداڵەکەی بەخێو بکات. لەکاتی خوێندن لە قۆناغی زانکۆی سانتیاگۆ دی کالی کۆلێژی یاسا کارەکەری ماڵانی کردووە تا خەرجی خوێندنەکەی دەربکات, ئێستاش یەکەم ژنی رەش پێستە ببێتە جێگیری سەرۆك کۆماری کۆڵۆمبیا , دووەم جێگیری سەرۆك کۆماری رەشە لە ئەمەریکای لاتین دوای ئەبسی امبل لە کۆستاریکا.

لە لیستی 100 ژنە بەهێزەکەی جیهانی بی بی سی دا بووە, خەڵاتی جۆڵدمانی وەرگرتووە کە هاوتای نۆبڵی ژینگەی جیهانە 17. لە رووی سیاسییەوە, فرانسا مارکیز لە چەپی بیترێوەیە

گەریلاکانی ئێم 19 کێ بوون؟؟؟

گروپی ئێم 19 دژ بە ساختەکاری هەڵبژاردنی ساڵی1970 وەك کاردانەوەیەك لە بەرامبەری دامەزراو دواتر هانایان بۆ چەك برد, لە 1974-1-8 دەستیان دایە چەك تا رێکەوتی 1990-3-8, لایەنێکی بچوکتر بوون لە دەستە چەکدارییەکانی دیکەی وەك فارك و ئیلین , لە نێوان 1500 بۆ 2000 گەریلا بوون, لە دوای ساڵی 1985 ەوە گەشەیان کرد بوونە دووەم هێزی چەکداری یاخی.

ئێم 19دەستەیەکی چەکداری شاری بوون وەك بزاوتی تۆبامارێس لە ئۆرۆگوای و مۆنتینرێس لە ئەرجەنتین, کەمتر لە گروپەکانی دیکە زەبرو زەنگیان بەکار دەهێنا, پێك هاتبوون لە قوتابیان و هونەرمەندو چالاکوانان, زیاتر رۆشنبیرانی شاری بوون, گەنگەشەیان بۆ پراتیکی رۆبن هودانە دەکرد, دەستیان بەسەر شیری ناو بارهەڵگری مارکێتەکان دەگرت و دابەشیان دەکرد لە گەڕەکە هەژار نشینەکان, تەنانەت دەستیان گرت بەسەر شمشێرەکەی سیمۆن پۆلیڤار, دواتر ساڵی 1990 دوای رێکەوتن لە گەڵ دەسەلات شمشێرەکەیان هێنایەوە, لە روی قوتابخانەی فکرییەوە زیاتر نزیك بوون لە کوبا.

ئەم بزووتنەوەیە لەماوەی بەرهەڵستکارییان زۆر چالاکی گرنگی

سەربازیان ئەنجامدا, وەك رفاندنی فرۆكەو دەستگرتن بەسەر سەفارەتخانەكان وەك سەفارەتی دۆمێنیكان لە 1980-2-27 توانیان 14 باڵیۆز بە بارمتە بگرن, دەستگرتن بەسەر خانووی دادپەروەری ناوەندی كە زیاتر 100 كەسی تێدا كوژرا, نیوەیان لە دادەرەكان بووون.

لە شەوی سەری ساڵی 1979تونێلێكیان لێدا بۆ كۆگای چەكی سوپا لە نۆرس كانتۆن, لە ئەنجامدا دەستیان بەسەر 5000 پارچە چەكدا گرت.

زۆر لە سەركردەكان گەریلاكانی ئێم 19 راستەوخۆ سەركردایەتی چالاكییەكان ناو شارەكانیان دەكرد, زۆریان لەم نێوەدا گانی خۆیان بەختكرد.

ئەم بزووتنەوەیە دوای رێكەوتن لە گەڵ دەسەڵات, لەساڵی 1990 بەشداری هەڵبژاردنیان كرد بەناوی 19th of April Movement, لە هەڵبژاردنی دیسەمبەری 1990 رێژەی 26,93%ی دەنگەكەیان هێنایەوە, كە دەیكردە 992613 دەنگ و 19 كورسی لە كۆی 75 كورسی پارلەمانیان بەدەست هێنا, دووەم هێزی ناو پەرلەمان بوون, ئەوەی شایانی ئاماژەیە لە ساڵی 1990 دوو هەڵبژاردن لە كۆڵۆمبیا ئەنجامدرا لە مانگەكانی مارت و دیسەمبەر, هەڵبژاردنی دووەم لە ئەنجامی رێكەوتنی حكومەت و گەریلاكانی ئێم 19 ئەنجامدرا, یەكەم هەڵبژاردنیش بوو ئۆپۆزسیۆنی چەپ بەهێزەوە چووە پەرلەمانەوە.

هەر لەو ساڵەدا 26-4- 1990 كاندیدیان بۆ پۆستی سەرۆك كۆماری كارلوس بیزارو لیونغومیز تیرۆر كرا.

رۆڵی راگەیاندنی دژ

پێش خولی دووەمی هەڵبژاردنی ئەمجارەی سەرۆك كۆماری كۆڵۆمبیا, گۆڤاری سیمانای بەناو بانگ لەسەر بەرگی گۆڤارەكەی نووسی: لە نێوان جەنگاوەرێكی رابردوو و ئەندازیارێك.

لە كاتێك ئەو چەكدارە سێ دەیەو نیوە بەرگی گەریلایی فڕێداوەو زۆر پۆستی سیاسی گرنگی لە وڵات وەرگرتووەو دو خولی پەرلەمان, پارێزگاری پایتەخت, وابەستەی سیاسی باڵیۆز لە برۆكسل, ئەندامی ئەنجومەنی پیران, دوو خول كاندیدی سەرۆك كۆمار, پسپۆڕی ئابووری و سیاسی, پارێزەری ژینگەو مافی مرۆڤ و لایەنگری مافی ژنان, ئەو ئەندازیارەش كە باس دەكرێ دژە ژن و كۆنەپەرست و لایەنگری هیتلەرە.

هەرناندیز بە ترامپی كۆڵۆمبیا دەناسرا, لە ساڵی 2016 خۆی رایگەیاندبوو هەواداری هیتلەرە 18.

گۆستافۆ وتی هەڵمەتەكەمان لە دەستی ژنانە, پێشتر لە چاوپێكەوتن لە گەڵ رۆژنامەی ئیل ئیسبیكتادۆر وتی هرناندیس تا ئاستی تاڵیبان

کۆنەپەرستە 19.
وەك دەبینین راگەیاندنی راست چۆن راستییەکان پیچەوانە نیشان دەدەن.
ئۆلیگارشییەکان کۆڵۆمبیا کەناڵەکانی راگەیاندنیان کۆنترۆڵکردووە, هیچیشیان لایەنگری پیترۆ نەبوون لەو جەنگە سیاسییە, بەڵکە تەواو دژ بوونە.
سەیر کەن چۆن ئۆلیگارشییەکان کۆنترۆڵی کەناڵەکانی راگەیاندنیان کردووە, لویس کارلۆس سارمینتۆ خاوەند 27 کەناڵی راگەیاندنە, کارلۆس ئەردیلا خاوەند 7 کەناڵە, سانتۆ دۆمینگۆ خاوەند 4 کەناڵە و سێ هەرە دەوڵەمەندەکانی وڵاتن.
بە پێی زانیاری یەکێتی رۆژنامەنووسانی کۆڵۆمبی 78%ی هاوولاتیان زانیاری لە 8 کەناڵەوە وەردەگرن 20.
ئەم کەنالانە چۆن لە بانگەشەی هەڵبژاردن دژ بە پیترۆ بوون, لە داهاتووشدا بەرەو رووی دەبنەوە وەك مەکسیك و فەنزوێلاو پیرۆو پۆلیڤیاو ...... هتد.

هەڵبژاردنی ناوخۆی هاوپەیمانی مێژوویی

لەم خولەی هەڵبژاردندا کاندیدە براوەکانی هەڵبژاردنی پۆستی سەرۆك کۆمارو جێگرەکەی بەربژێری هاوپەیمانی رێکەوتنی مێژویی - کۆڵۆمبیایەکی دیکە شیاوی بەدی هاتنە" Pacto Histórico" نە بوون, کە لە 17 لایەن شیوعی و چەپ تا چەپی ناوەند پێك هاتووە, 13 لایەنیش لە دەرەوەی هاوپەیمانیەتییەکە پشتیوانین, هاوپەیمانییەتییەکە لە رێکەوتی 11-2-2021راگەیەنراوە, بیترۆ نوێنەری Colombia Humana ەیە لەناویدا.
لە هەڵبژاردنی ناوخۆیی هاوپەیمانیەتیەکە 5 کاندید رکابەری یەکتریان کرد تا ببنە بەربژێری سەرۆك, 5818375 کەس بەشداری دەنگدانیان کرد, لە ناویاندا دەنگی 122479 کەسیان سپی بوو, وە 111138 کەسیش دەنگەکانیان سوتا.
بیترۆ کاندیدی کۆڵۆمبیای مرۆڤی و یەکێتی نیشتمانی بوو لە هەڵبژاردنی ناوخۆی هاوپەیمانیەتیەکە, توانی متمانەی 80,5%ی دەنگدەرانی پارتەکانی ناو هاوپەیمانییەتییەکە بە دەست هێنا کە دەیکردە 4،495،831 دەنگ, بەمەش بووە کاندیدیان, فرنسا مارکیزی جێگیریشی رێژەی 14,05%ی دەنگەکانی هێنایەوە کە دەیکردە 785215 دەنگ, ناوبراو کاندیدی پارتی جەمسەری دیموکراتی چەپگەرا بوو.
کۆبوونەوەی ئەو لایەنانە لە دەوری ئەم هاوپەیمانییە, هەنگاوێکی گرنگ بوو بۆ دیاریکردنی نەخشە رێگای گۆڕانکاری کە زیاتر لە 203 ساڵ بوو دەسەڵاتی سیاسی ئابووری و سەربازی و راگەیاندن بەدەست

ئۆلیگارشیەکانەوە بوو.

زەمینەی هەڵبژاردن

ئەنجامەکانی هەڵبژاردنی ئەمجارەی سەرۆکایەتی کۆمار لە کۆڵۆمبیا, تسۆنامییەك بوو رابردووی 203 ساڵەی دەسەڵاتی ئۆلیگارشی پارێزگاری کۆڵۆمبی راماڵی, لە مێژووی سیاسی کۆڵۆمبیا راست و راستی پەڕگیر دەستیان بەسەر ژیانی سیاسی کۆڵۆمبیا گرتبوو, بۆ یەکەمجار لە دەستیان دەرهێنرا.

تا ساڵی 2008 هەموو ولاتەانی ئەمەریکای لاتین چەپ بە رادیکاڵەکان و پراگماتییکەکانەوە دەسەلاتداری بوون, بە ئۆرۆگوای بۆرجوازییشەوە, پاش 175 ساڵ لە دەسەلاتدارێتی پارتەکانی بلانکۆو کۆلرادو. هەرچەندە باسی شەپۆڵی پەمبەیی دەکرێت لە ئەمەریکای لاتین وەلێ لە راستیدا تسۆنامی سورە هەڵیکردووە.

تا ئێوارەی رۆژی یەك شەمەی رێکەوتی 19-6-2022, کەس باوەڕی ناکرد ئەمجارە چەپ لە کۆڵۆمبیا هەڵبژاردنی پۆستی سەرۆك کۆماری بباتەوە, کێشە لە ئاستی هژمۆنیای جەماوەری نەبوو, کە دیار بوو بەلای چەپدا قورس بوو, بەڵکە ئەزموونەکانی هەڵبژاردنەکانی رابردوو وە هێزی شاراوەی راستی دەسەلاتدار و گرنگی ئەم ولاتە بۆ ئەمەریکا کە 203 ساڵ بوو پاشکۆی سیاسەتەکانی بوو, ئەو باوەڕەی دروستکردبوو, ئێستاش رێگاکە راستە رێ نییە و لوغماوییە, سەرمایە بە ئاسانی دەسەلات تەسلیم ناکات, 203 ساڵ راستڕەوە پارێزگارەکان حوکمیان کرد, لەم ولاتە بەرفراوانترین شەڕی ناوخۆیی تیایدا ئەنجامدرا بۆ پاراستنی دەسەلات, چەندین کاندیدی تێدا کوژرا, بۆیە نەك پێش نەوەیەك و بگرە پێش رۆژێکیش باوەڕ ناکرا بەم ئەنجامە, هەنووکە بووە بە پرسێکی راستی, بەڵام بۆمب رێژە.

راستەکان لە وڵات دوای وڵات لەم کیشوەرە سورە جەماوەر دەترسێنن بەوەی شوعیەت هات, وەلێ هەژاران و لاوان بێترس لە وشەی شیوعیەت دەنگ بە چەپەکان دەدەن, چونکە پاکترو راستگۆترن, بەرنامەو گوتارەکانیان لەگەڵ بەرژەوەندییان دێتەوە.

دامودەزگا سەرکوتکەرەکان, بەرتیل و دەنگ کڕین, لایەنداری راگەیاندن بۆ ئۆلیگارشیەکان, چاوسور کردنەوە, دەسەلاتی قوڵ, تەڵەکەبازی هەمە جۆر لە پرۆسەی هەڵبژاردن…… هەموو ئەمانە وای دەکرد سەرکەوتنی چەپ خەون بێت.

ساغبۆتەوە پارەی مادەی بێهۆشکەر بەکار هێنراوە بۆ کڕینی دەنگ لە هەڵمەتەکانی هەڵبژاردنی رابردوو.

گۆستافۆ بیترۆ دەڵێت هاوپەیمانی لە نێوان هەندێك کەرتی دەوڵەت و قاچاخچیەکانی مادە هۆشبەرەکان هەیە, هەر کاتێك کەرتی کشتوکاڵ

وێران بكەن مادەی هۆشبەر زیاد دەكات.
ساڵی 2002 لەسەردەمی دەسەلاتی ئۆربی لەكاتی جەنگی سەرانسەری دژ بە گەریلا ماركسییەكان، پەیوەندی لەگەڵ میلشیا تاوانكارەكان و بازرگانانی مادە بێهۆشكەر دانا، لەوكاتە كۆنگرێسی كۆڵۆمبی 35%ی لە ژێر دەسەلاتی بازرگانانی مادەی هۆشبەرو تاوانكاران بوو 21.
وەلێ متمانە بەو دەسەلاتە نەما، هەڵبژاردنەكان تا ئێستا دوبارە كردنەوەی رابردوو بوون، وەلێ ئەمجارە نۆرەی هاتنی قازە رەشەكە بوو ، رێژەی رتكردنەوەی ئۆربیسمێكان گەیشتە 70% – 22.
لە كۆڵۆمبیا گوایە هەڵبژاردن ئەنجام دەدرێت ، وەلێ چەتەی مادەی بێهۆشكەر سەرۆك و پەرلەمانتار و ئەندامانی ئەنجومەنی پیرانی داناوە 23.

مێژووی هەڵبژاردن لە كۆڵۆمبیا

لە ساڵی 1821 ەوە 56 هەڵبژاردن بۆ پۆستی سەرۆك كۆمار لە كۆڵۆمبیا ئەنجامدراوە، لە ساڵی 1857 دا یەكەم هەڵبژاردنی راستەوخۆی سەرۆكایەتی كرا پارتی لیبراڵ و پارێزگاران بەشداربوون لە پێشبڕكێكە، دواتر گەڕانەوە بۆ هەڵبژاردنی سەرۆك لە لایەن نوێنەرانەوە، هەڵبژاردنی راستەوخۆی سەرۆك ئەنجام نەدرایەوە تا ساڵی 1914، لەوساوە بۆ ئێستا 26 هەڵبژاردن راستەوخۆ ئەنجامدراوە، 55 جار بە گشتی هەردوو پارتی لیبراڵ و پارێزگاران پۆستەكەیان بردووە، 26 جاری لە رێگای نمایشی هەڵبژاردنی راستەوخۆوە.
تا ساڵی 1970 تەنها هەردوو پارت پارێزگاران و لیبراڵ بەشدار بوونە لە پرۆسەكە، لە دوای ئەو مێژووەوە پارتی دیكە هاتۆتە ناو پرۆسەكەوە” ساڵی 1974 هەڵبژاردن نەكراوە”.
لە هەڵبژاردنی 19ی ئەبرێلی 1970 ساختەكاری كرا بە قازانجی میشایل باسترانا بۆرێرۆ، بۆیە لایەنگرانی غۆستافۆ روخاس بینیلا(12 مارس 1900 ـ 17 ینایر 1975- ناوبراو لە رێگای كودەتاوە لە ساڵی 1953 گەیشتە دەسەڵات، مافی دەنگدانی بەخشی بە ژنان، نەخۆشخانەو تەلەفزیۆن و زۆر پرژەی كردەوە……) نارازی بوون لە ساختەكاریەكە و دەستیان دایە چەك و بزافی 19 m یان راگەیاند.

خەون بوو بە راستی

ئەگەر زۆر بوو كۆڵۆمبیا لە ساڵی 1948 سەرۆكێكی چەپ هەڵبژێرێت لە دواهامین ولاتی لاتینەوە ببوایەتە یەكەم وڵاتی لاتین خاوەند سەرۆكی چەپ بەناوی خورخی ئەلیسێر جایتان، سەرۆكی كارێزمای پارتی لیبراڵ، بەڵام تیرۆر كرا، نووسەری بەناو بانگی جیهانی گارسیا ماركیز لە پەرتووكی ژیان چیرۆك دەگێڕێتەوە Vivir para contar la historia

بە درێژی باسی پرۆسەی تیرۆکردنەکە دەگێڕێتەوە, لەو کاتەدا لە نزیکی شوێنی روداوی تاوانەکە بووە.

لە هەمان رۆژی تیرۆرکردنی جایتان, دەبوایە گەنجێکی ببینیایە بەناوی فیدل کاسترۆ, بۆ ئەوەی پێکەوە باسی شۆرش بکەن. پرۆسەی تیرۆر کردنەکە لە مێژوودا ناو نرا بۆ غێتازێ 24.

پیترۆ کۆڵی نەدا سێجار خۆی کاندید کرد بۆ پۆستی سەرۆك کۆمار, ساڵی 2010 کە خۆی کاندید کرد, ریزبەندی چوارەمی گرت و نەیتوانی بچێتە خولی دووەمی پێشبڕکێکەوە, لە هەڵبژاردنەکە تەنها 1331267 دەنگی هێنایەوە کە دەیکردە 9,14% ی دەنگەکان.

لە هەڵبژاردنی ساڵی 2014 چەپەکان لە بری پیترۆ خاتوو کلارا لۆبیزیان کاندید کرد, توانی 1958518 دەنگ بهێنێتەوە کە دەیکردە 15,22% ی دەنگەکان.

لە هەڵبژاردنی 17ی یۆلی 2018 ەدا گۆستافۆ پیترۆ بۆ جاری دووەم خۆی کاندید کردەوە, لە خولی یەکەم 4855069 دەنگی هێنایەوە, کە دەیکردە 25,09% دەنگەکان , ریزبەندی دووەمی بەدەستهێناو چووە خولی دووەمەوە, لە خولی دووەمدا توانی 8040449 دەنگ بهێنێتەوە, کە دەیکردە 41,77% ی دەنگەکان, ئەم رێژە بەرزە نیشانەی گەشەی جەماوەری چەپ بوو لە وڵات, لە کاتێکدا لەو ساڵەدا هێشتا چەپ خولی دووەمی سەرکەوتنەکانی لە کیشوەرەکە دەست پێ نەکردبووەوە, لە قۆناغی دۆڕاندا بوو لە پرۆسەی هەڵبژاردن.

بەمەش پیترۆ دەنگەکانی بە رێژەیەکی بەرز لە چاو 8 ساڵ لەمەوبەر زیادی کرد, لە خولی یەکەم بە رێژەی 364% و لە خولی دووەم بە رێژەی 604%.

لێ لە هەڵبژاردنی ئەمساڵدا پترۆ توانی لە خولی یەکەم 8541617 دەنگ بەدەست بهێنێت کە دەیکردە 40,3% ی دەنگەکان, لە خولی دووەم دەنگەکانی بەرز کردەوە بۆ 11281013 دەنگ کە دەیکردە 50,44%ی دەنگەکان, بە پێی شێوازی ژماردنی دەزگای هەڵبژاردنی کۆڵۆمبی, 2739396دەنگ زیاتری لە خولی یەکەمی هێنایەوە, زۆرینەیان ئەوانە بوون لە خولی یەکەم بایکۆتی دەنگدانیان کردبوو.

لە بەرامبەردا هەموو راستەکان بە پۆپۆلیست و لیبراڵ و پارێزگارەکەیەوە کە دەنگیان بە ڕکابەرەکەی دا.

هەرچی رکابەرەکەیەتی رودولفو هرناندیز ناسراو بە ترامپی کۆڵۆمبیا لە خولی یەکەم 5,965,335 دەنگی بەدەست هێنا, کە دەیکردە 28.17% دەنگەکان, لە خولی دووەم دەنگەکانی بەرز بووەوە بۆ 10,580,412 دەنگ, کە دەیکردە 47,31%ی دەنگەکان, ئەم رێژەیەش کۆی دەنگەکانی راستگەرەکانە بە دەنگی راستی دەسەلات فیدیریکو جوتیریز یشەوە, کە بۆ خۆلی دووەم خۆی یەکلا کردەوەو زۆر زوو بۆ بیرکردنەوە پشتیوانی

بۆ هرناندیز دەربێی, ناوبراو 5,069,448 دەنگی لە خولی یەکەم هێنابووەوە دەیکردە 23.94%ی دەنگەکان.
پترۆ توانی بە زێدەی 700601 دەنگ هەڵبژاردنەکە لە راکەبەرەکەی بباتەوە, کە دەیکردە 3,13%ی دنگەکان, پێچەوانەی ئەوانەی بانگەشە دەکەن بۆ ئەوەی بە رێژەیەکی زۆر کەم لە پێشەوەیە.
دەنگە سپییەکان لە خولی یەکەم 365764 ە, دەکاتە 1,73%ی دەنگەکان, لە خولی دووەم بەرز بووەوە بۆ 501987 دەنگ, کە دەیکردە 2,24%ی دەنگەکان.
کۆی دەنگەکان خولی یەکەم 21173157, لە خولی دووەم ژمارەی دەنگەکان بەرز بووەوە بۆ 22363412 دەنگ.
دەنگە سوتێنراوەکان لە خولی یەکەم 268448 دەنگ کە دەکاتە 1,25%ی دەنگەکان , لە خولی دووەم بەرز بووەوە بۆ 295282 دەنگ کە دەکاتە 1,30%ی دەنگەکان.
ژمارەی بەشداربووان لە خولی یەکەم 21441605 کەسە, بۆ خولی دووەم بەرز بووەوە بۆ 22658694 کەس, رێژەی دەنگدان لە خولی یەکەم 54,98%ە, لە خولی دووەم بوو بە 58,1%, ئەمەش بەرزترین رێژەی بەشداری دەنگدانە لە 50 ساڵی رابردوودا.
کۆی دەنگە راستەکان لە خولی دووەم 21861425 دەنگە, رێژەی دەنگەکان پترۆ لە کۆی دەنگە راستەکان 51,6%, لە بەرامبەردا دەنگی رکابەرەکەی 48,4%ی دەنگەکانە.
بە پێی جوگرافیا بۆت چەپەکان زیاتر لەناوچەی لیبراڵەکان چوونە پێشەوە, زۆرینەی ناوچەی لیبراڵەکان گۆڕاوە بۆ چەپ, ناوەوەش تا ئێستا پارێزگارن, هەرچەندە زۆر جیاوازی لە نێوان ئەو دوو حیزبە نییە, نووسەری گەورەی کۆڵۆمبی گارسیا مارکیز دەیوت جیاوازی نێوان پارێزگارەکان و لیبراڵەکان ئەوەیە پارێزگارەکان کاتژمێر 6بەیانی دەچن بۆ کەنیسەو لیبراڵەکان کاتژمێر 7 دەڕۆن 25.
چەپ لەم هەڵبژاردنە لە بۆگۆتای پایتەخت و کەنارەکان, ناو پێك هاتەکان ” رەش پێستەکان, دانیشتووانی رەسەن”زۆرینەی بەدەست هێنا, بەتایبەت هەرێمی تشۆکۆ کە زۆرینەی 80% ئەفریقین و ئەوانی دیکەش هەژارن , لەم هەرێمە چەپەکان زۆرترین رێژەی دەنگیان لەسەر ئاستی هەموو وڵات تێیدا هێنایەوە.

هەڵبژاردنی پەرلەمان و ئەنجومەنی پیران

تا ساڵی 1974 هەڵبژاردنی پەرلەمان و ئەنجومەنی پیران لە کۆڵۆمبیا ئازاد نەبوو, بەڵکە کورسییەکان 50% بە 50% دابەش دەکران لە نێوان پارێزگارەکان و لیبراڵەکان, هەڵبژاردن لە ناو لیستی هەر یەکێك

لەو دوو پارتە دەکرا, لەو مێژووە بە دواوە لایەنی دیکەش هاتنە ناو پرۆسەکەوە.
چەپەکان ناو هاوپەیمانی مێژویی لە هەڵبژاردنی ساڵی 2018 خاوەند 9 و 7 کورسی بوون, لە پەرلەمان و ئەنجومەنی پیران, وەلێ لەم هەڵبژاردنە ژمارەی کورسییەکانیان لە پەرلەمان بۆ 28 کورسی بەرز کردەوە لە کۆی 169 کورسی, لە گەڵ 5 کورسی بۆ پارتی کۆمۆنز (فارکی پێشوو) , 2 بۆ ئەفرۆ ئەمەریکی وە دانەیەکیش بۆ هاوولاتیانی رەسەن.
هەروەها لە ئەنجومەنی پیران هاوپەیمانی مێژوویی 20 کورسی لە کۆی 106 کورسی بردەوەو وێڕای 5 کورسی بۆ کۆمۆنز, 2 کورسیش بۆ هاووڵاتییە رەسەنەکان.
ئەگەر هەلچبژاردنی پەرلەمان و ئەنجومەنی پیران دوای هەڵبژاردنی سەرۆك کۆماری ئەنجام بدرابایە, ئەوا تسۆنامییەکە کاری لەسەر ئەنجامی ئەو هەڵبژاردنانەش دادەنا.

دۆست و دوژمنان چی لەبارەوە دەڵێن؟

پێگەی فۆرۆ مەدریدی راستگەرای ئیسپانی پیترۆی تۆمەتبار کردووە بە پەیوەندی لەگەڵ کوباو فەنزوێلا, دەڵێت لە تەمەنی 17 ساڵی بۆتە گەریلا لای گروپی ئێم 19ی مارکسی, بەشدار بووە لە پەلاماری تەلاری دادوەری گەورەترین پەلامار بووە لە مێژووی کۆڵۆمبیا.
نەیارانی دەڵێن پیترۆ لە ساڵی 1994 شافێزی بینیوە دوای کودەتا سەرنەکەوتووەکەی, ساڵی 2016 سەردانی فەنزوێلای کردووە,چۆتە, مارکێتێکی پڕ خۆراك لەسەر رەفە, پۆستێکی کردووە بەوەی نەبوونی خۆراك پڕوپاگەندەی نەیارانی حکومەتە.
ماڵپەڕی بارۆن نووسی: سەرۆکی کۆڵۆمبیای نوێ ولاتی بەرەو چەپ برد, بازاڕ پێیان باش نییە.
بلمبێرگ نووسی بازاڕی کۆڵۆمبی دەخنکێت دوای سەرکەوتنی پیترۆ.

لە بەرامبەردا یەکێتی چەپی ئیسپانیا” شیوعی و پۆدیمۆس ” پشتیوانی لێ دەکەن و دەنگی بۆ کۆدەکەنەوە لە ناو پەنابەرانی کۆڵۆمبی لە ئیسپانیا.
هاوکات ئابووریناسی بەناو بانگی فەرەنسی فرانسۆ بیکتی رەزامەند بوو راوێژ بە حکومەتی بیترۆ بکات لە دوای سەرکەوتنی.
حیزبی شیوعی کۆڵۆمبیش هاوپەیمانی نزیکیەتی, پێیان وایە ولات پێویستی بە سەرکەوتنی چەپە, چاکسازی زەوی, ئاشتی لە نیوەی رێگا راوەستاوە دەبێت تەواو بکرێت, یاسای کاری دادپەروەر پێویستە, چاکسازی کەرتی پەروەردە لە خزمەت قوتابیان داواکاری هەنووکەیین.

سەرکەوتنی چەپ و کاریگەری لە سەر فەنزوێلاو ئەمەریکای لاتین

کۆڵۆمبیەکان گوێیان لە بەشێك لەو 1,7 ملیۆن فەنزویلییە رانەگرت کە ئاوارەی ولاتەکەیان بوونە, دەنگیان بە کاسترۆشافیستایەك دا, چونکە ئەوان ئاوارەی ئابلوقەی ئابوورین نەك سیاسی, زۆریان لە سەردەمی شافێزدا کەرامتیان بۆ گەڕابوەوە.

کۆڵۆمبیاو فەنزوێلا 2217 کیلۆمەتر هاوسنووریان پێکەوە هەیە, کۆڵۆمبیا لە ماوەی رابردوو زۆر کێشەی بۆ حکومەتی فەنزوێلا دروست کرد, بە ئەندازەی ولاتە ئەنگلۆ سەکسۆنیەکان زیاتر کاری بۆ روخانی حکومەتەکەی کرد.

غوایدۆ سەرۆکی ئۆپۆزسیۆنی راستی فەنزوێلی, وە سەرۆکی دیاریکراوی ئەمەریکا, تا ئێستا پیرۆزبایی لە بیترۆ نەکردووە بە بۆنەی سەرکەوتنی لە هەڵبژاردنی کۆڵۆمبیا, ئەو نەك هەموو کارتەکانی دۆڕاندووە لە کۆڵۆمبیا, تەنانەت زۆر کۆمپانیای وەك مۆنیمێرۆس کە بارەگای لە کۆڵۆمبیایە, دوای سەرکەوتنی پیترۆ خاوەنداری دەگەڕێتەوە بۆ حکومەتی فەنزوێلی, کە ئەمەریکا بەخشی بووی بە ئۆپۆزسیۆن, بۆیە ئۆپۆزسیۆنی راستگەرای فەنزوێلی شکستی گەوەیان لەم هەڵبژاردنە خوارد, شکستی ئەوان جەرگبڕتره لە شکستی ئۆلیگارشییە کۆڵۆمبییەاان, بە سەرکەوتنی چەپ حکومەتی فەنزوێلا دەستەکەوتێکی گەورەی بە دەست هێنا, ئارامی و سەقامگیری زیاتر بەخۆوە دەبینێت, چاوەڕوانی جەژنی سەرکەوتنی مانگی ئۆکتۆبەری لۆلان لە بەرازیل, یەکجاری ناوچەیەکی ئارام لە کیشوەرەکە بۆ چەپەکان پێك دەهێنێت, سەقامگیری بۆ فەنزوێلاو پۆلیڤیا و ولاتانی دی دەخولقێنێت, وە زەمینە بۆ سەرکەوتنەوەی چەپ لە ولاتانی وەك ئۆرۆگوای و ئیکوادۆرو پاراگوای خۆش دەکاتەوە, کە دووەکەی یەکەم دوو ئۆپۆزسیۆنی بەهێزی چەپی تێدایە کە پێشتر دەسەلاتدار بوونەو ئێستاش لە دەرگای حوکمڕانی دەدەنەوە.

بۆیە سەرکەوتنی چەپ لە کۆڵۆمبیا تەنها گەیشتن بە دەسەلات لە وڵاتێك نییە, بگرە هێزیشە بۆ چەپ لە هەموو ئەمەریکای لاتین.

سەرکەوتن مسۆگەره کرێتەوە؟

ژیان تەنها 4 ساڵی داهاتوو نییە, چەپ بوونیش تەنها پڕۆژەی خولێکی دەسەلات نییە, بەڵکە لە هەڵبژاردنی داهاتوو دادگایی ئەم چوار ساڵه لە رێگای سندوقەکانی دەنگدانەوە دێتە پێشەوە.

پترۆ لە بانگەشەی هەڵبژاردن راگەیاند لە ئابووری مەرگەوە دەگوازینەوە بۆ ئابووری ژیان “نەوت, خەڵوز, کۆکایین” ی بە مەرگ ناوزەد کرد.

وەلێ تا ئێستا ئەو سێیە زۆرترین داهاتی کۆڵۆمبیا دیاری دەکەن,

کۆڵۆمبیا یەکەمی جیهانە لە بەرهەم هێنانی کۆکاین، ئەگەر دەستبەرداریان ببێت ئەلتەرناتیفیان چییە بۆ داهات تا پڕۆژەکانی بباتە پێشەوە؟، کە سەرچاوەی سەرەکی داهاتی وڵاتن، پڕۆژەکانی ئەو بۆ کەسانێکن هەموو گیرفانیان بەتاڵە، بۆیە گیرفانی پڕی دەوێت.

بڕیار وایە باجی سامان بەسەر 400000 کەس لە هەرە دەوڵەمەندەکان کۆڵۆمبیا بسەپێنێت، زیادکردنی لانی کەمی کرێ، تەندروستی گشتی، بیمەی بێکاری، چاکسازی ریشەیی زەوی، خوێندنی خۆڕایی ......، هەموو ئەمانەش پەیوەستن بەو باجەی دەیسەپێنێت بەسەر دەوڵەمەندەکانی وڵات. دابەشکردنی زەوی بەسەر جوتیاران پەیوەستە بەوەی دەست بەسەر زەوی ئاغاکاندا بگرێت، بۆ ئەوەی شتێك بە زۆرینە بدات دەبێت بەشێك باش لە چینە داراکان وەربگرێت، بۆیە بواری مانۆڕ و پاشەکشە لە بەڵێنەکانی هەڵمەتی هەڵبژاردن نەماوە.

پیترۆ ئەگەر لە کۆکردنەوەی چەپەکان سەرکەوتوو بوو، دەبێت لە سەردەمی فەرمانڕەواییدا وەفادار بێت بەرامبەر بە گرێبەستە سیاسییەکان، خەڵك ئەویان وەك جەمسەرێك لە هەمبەر ئۆلیگارشیەکان هەڵبژاردووە، دەبێت نان و کارو ئازادی و کەرامەتیان بۆ بگەڕێنێتەوە، دەبێت لە چوار ساڵی داهاتوو ژمارەی تیرۆرکراوەکان کەم بووبێتەوە، ژمارەی تاوانکارانی رزگار نەبوو لە سزا چووبێتە سەر، ولات ئارامتر بووبێت، رەنگ و روو و روخسارو پێشتەیی جەماوەرەکەی لە بانگەشەی هەڵبژاردنی داهاتوو بەرەو باشی گۆڕا بێت، چینی ناوەند بە هۆی خوێندنی خۆڕایی ڕێژەو ژمارەیان زیادی کردبێت، ژمارەی بۆ لانەو یەك ژەم خۆرەکان کەم بوبێتنەوە، ڕێژەی هەژاری و بێکاری هاتبێتنە خوار، پێوەری جینی هاتبێتە خوارو نایەکسانی کەمتر بووبێتەوە، گەریلاکانی ناو جەنگەڵەکان پەیوەست بووبێتن بە پرۆسەی ئاشتییەوە، ژیانی گەریلاکانی پێشوو پارێزراو بێت، باندەکانی قاچاخچی تاوانکاری راستڕەوەکان کەم بوبێتەوە، هەموو ئەوانە پێویستن بو ئەوەی چەپ رەگ دابکوتێت، خۆی وەك هێزێکی جیا لە حوکمڕانی 203 ساڵەی رابردوو نمایش بکات، بۆ ئەوەی لە داهاتوو درێژە بە حوکمڕانی بدات.

سەرچاوەکان:

-1
https://thenextrecession.wordpress.com/2022/05/29/colombia-a-turn-to-the-left/
-2
الرئيس الكولومبي انچم لجماعه متمرده تقتدي بتقاليد مجموعه «روبن هود» – ترجمه :عوچ خيري عن «الغارديان»

https://veryarts.com/world/350076.html
3-
https://www.laprogressive.com/latin-america-2/gustavo-petroz-capitalist-colombia
4- الفقراو فى بوغوتا يعيشون من نفايات اڵا پرياو
5–رئيس كولومبى جديد “يغير مسار التاريخ” ويقلق أميركا, بايدن
6- أمريكا اللاتينيه لم تعد «الفناو الخلفى» لواشنگن-فهد المچحكى.
7-.ما الثى قد تخسره الولايات المتحده بفوز اليسار فى كولومبيا؟- المصدر: الميادين نت.
8–هل يُنهى غوستافو بيترو حقبه الحكم الگويله لليمين الكولومبى؟زهراو رمال -المصدر: الميادين نت.
9-غوستافو بيترو أول رئيس يسارى فى كولومبيا-رشيد غويلب.
10- حكومه يساريه للمره اڵاولى فى تاريخ كولومبيا… واڵان تأتى المرحله الصعبه – بۆرزو درغاهى.
The left could be poised to take power in Colombia for the -11 first time
Published: June 5, 2022
12- Live Updates: Colombia Panel Will Issue Report on Decades-Long Civil War

13
https://www.telesurtv.net/news/colombia-asesinan-lider-social-20220702-0017.html
14- How the Left Is Building Peace in ColombiaMariela Kohon
15- كولومبيا: بيترو يحقق انتصارًا تاريخيًا – اڵان لنكافح من أجل الاشتراكيه!
غابرييل جاليانو.

-16
https://aawsat.com/home/article/3722486/%D8%BA%D9%88%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%81%D9%88-%D8%A8%D9%8A%D8%AA%D8%B1%D9%88-%D9%83%D9%88%D9%84%D9%88%D9%85%D8%A8%D9%8A%D8%A7-%D8%AA%D9%86%D8%B6%D9%85-%D8%A5%D9%84%D9%89-%D9%85%D8%B9%D8%B3%D9%83%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D9%8A%D8%B3%D8%A7%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D9%85%D9%8A%D8%B1%D9%83%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D9%84%D8%A7%D8%AA%D9%8A%D9%86%D9%8A
s left turn□17- Colombia
ASH NARAIN ROY | New Delhi | June 28, 2022

18-
Colombian elections go to second round amid coup threats and false promises of change
Tomas Castanheira
19- النساو فى صلب حمله الدوره الپانيه للانتخابات الرئاسيه فى كولومبيا
https://www.swissinfo.ch/ara/%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%B3%D8%A7%D8%A1-%D9%81%D9%8A-%D8%B5%D9%84%D8%A8-%D8%AD%D9%85%D9%84%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%AF%D9%88%D8%B1%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%AB%D8%A7%D9%86%D9%8A%D8%A9-%D9%84%D9%84%D8%A7%D9%86%D8%AA%D8%AE%D8%A7%D8%A8%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%A6%D8%A7%D8%B3%D9%8A%D8%A9-%D9%81%D9%8A-%D9%83%D9%88%D9%84%D9%88%D9%85%D8%A8%D9%8A%D8%A7/47653946
20-
https://www.telesurtv.net/bloggers/Colombia-Eleccion-intervenida-por-el-cartel-mediatico-empresarial-20220612-0001.html
21-
s left survive the persistent logic of armedCan Colombia conflict?
Ben Gilvar-Parke
https://www.greenleft.org.au/content/can-colombias-left-survive-persistent-logic-armed-conflict

-22
https://redflag.org.au/article/colombia-elects-first-leftist-president-rejecting-traditional-politicians
23-
https://www.telesurtv.net/bloggers/Colombia.-Entre-la-alegria-de-la-victoria-y-el-enorme-desafio-de-un-devenir-dificil-pero-no-imposible-20220620-0003.html
s left turn24- Colombia
ASH NARAIN ROY | New Delhi | June 28, 2022
25- خريگه الفرز السياسى الجديد فى أميركا اللاتينيه… بانتظار انتخابات البرازيل
https://aawsat.com/home/article/3722481/%D8%AE%D8%B1%D9%8A%D8%B7%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%81%D8%B1%D8%B2-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%8A%D8%A7%D8%B3%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%AC%D8%AF%D9%8A%D8%AF-%D9%81%D9%8A-

%D8%A3%D9%85%D9%8A%D8%B1%D9%83%D8%A7-
%D8%A7%D9%84%D9%84%D8%A7%D8%AA%D9%8A%D9%86%D9%8A%D8%A9-
%D8%A8%D8%A7%D9%86%D8%AA%D8%B8%D8%A7%D8%B1-
%D8%A7%D9%86%D8%AA%D8%AE%D8%A7%D8%A8%D8%A7%D8%AA-
%D8%A7%D9%84%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D8%B2%D9%8A%D9%84